

L T R K

Rīgā

**Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisijai**
sprk@sprk.gov.lv

Datums skatāms laika zīmogā
Nr. 2024/904

Par grozījumiem Tīkla kodeksā

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (turpmāk – LTRK) ir izvērtējusi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) izstrādāto konsultāciju dokumentu par grozījumiem Tīkla kodeksā elektroenerģijas nozarē.

LTRK ieskatā enerģētikas politikas galvenais mērķis ir radīt priekšnosacījumus Latvijas uzņēmēju starptautiskās konkurētspējas veicināšanai. Tai ir jārada skaidra un godīga uzņēmējdarbības vide, pēc iespējas mazinot birokrātiskos šķēršļus un veicinot konkurenci. Enerģijai ir jābūt pieejama un enerģijas cenai ir jābūt konkurētspējīgai reģionā. No šīs prizmas raugoties, ir jāvērtē gan politikas plānošanas dokumenti, gan regulatīva vide, gan publiskās pārvaldes pieņemtie lēmumi, par ko uzskatāms Tīkla kodekss elektroenerģijas nozarē.

[1.] Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2017. gada 23. novembra Regulas (ES) Nr. 2017/2195, ar ko izveido elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas (turpmāk – EBGL) 44. panta 2. punktā noteikto, katra attiecīgā regulatīvā iestāde nodrošina, ka pozitīvu vai negatīvu finansiālo rezultātu par balansēšanu primāri sedz tīkla lietotāji, nevis BPS. EBGL 44. panta 3. punkts paredz izņēmumu, nosakot, ka pārvades sistēmas operatoram (turpmāk - PSO) ir tiesības izstrādāt priekšlikumu papildu norēķinu mehānismam, kuru piemēro balansēšanas pakalpojumu saņēmējiem (turpmāk - BPS). Taču EBGL norāda uz to, ka papildu norēķinu būtu vēlams panākt ar iztrūkuma cenu noteikšanas funkcijas ieviešanu.

Ja šis ieteikums netiek izmantots, tas priekšlikumā ir jāpamato. Ievērojot to, ka grozījumu projekts tiek balstīts uz šo izņēmuma iespēju, tam ir jāsaturs pienācīgs un saprotams pamatojums. Pamatojot ar to, ka balansēšanas jaudu izmaksas kļūs svārstīgas un grūti prognozējamas, un attiecīgi šo izmaksu atgūšana caur pārvades pakalpojumu tarifu vairs neatbildīs situācijai, šīs izmaksas tiek piedāvāts novirzīt uz BPS, faktiski nekavējoties pārliedot izmaksu risku no PSO un elektroenerģijas galalietotājiem uz BPS, izmantojot PSO regulēšanas iniciatīvas prerogatīvu. Tajā pat laikā, vienīgais, kura rīcībā ir dati, saskaņā ar kuriem šobrīd ir iespējams izdarīt izmaksu jebkādu prognozi, ir PSO. PSO rīcība (piemēram, lieljaudas BESS uzstādīšana, iztrūkuma cenas noteikšana u.c. rīki) ir arī izšķirošā, lai balansēšanas jaudu izmaksas būtu iespējami zemas. Šādā situācijā, ja piedāvātais risinājums tiek virzīts, tam ir jāpiedāvā arī tā sekas uz BPS un galalietotāju mazinoši pasākumi, PSO un valstij uzņemoties iniciatīvu un atbildību par izvēlēto risinājuma vismazāko iespējamo ietekmi uz tirgus dalībniekiem. Proti, ir jābūt papildus mehānismam – tiesību normai, saskaņā ar kuru faktiskās balansēšanas jaudu izmaksas BPS var nemitificējot un nepieņemot papildu riskus nepastarpināti attiecināt uz elektroenerģijas galalietotāju (pass-through clause), kā rezultātā elektroenerģijas

galalietotāju ietekmētu tikai minimāli iespējamais slogs saistībā ar balansēšanas jaudu izmaksām. Attiecīgās izmaiņas vispārējos normatīvajos aktos, ciktāl mums tas ir zināms, netiek virzītas

[2.] SPRK piedāvātais izmaksu attiecināšanas modelis uzliek par pienākumu patērētājiem segt ne tikai patēriņa portfeļa fiksētās nebalansa izmaksas, bet arī elektrostaciju portfeļa radītās izmaksas.

SPRK norādījis, ka ir vienlīdzīgas attieksmes nepieciešamība pret elektroenerģijas ražošanu un tās attīstību Baltijas valstīs. Būtiski norādīt, ka Latvijā ir vairāki kritiski faktori, kas nav salīdzināmi ar citām valstīm, elektroenerģijas tirgus attīstībai, piemēram, nodokļu politika, tarifu politika, valsts atbalsta politika un kopējā ekonomikas attīstības un pieprasījuma dinamika. Latvijā bez atšķirīgas tarifu politikas, piemēram fiksētas komponentes esamība elektroenerģijas ražotājiem, pastāv arī citas atšķirības – augstāki uzņēmuma ienākuma nodokļa maksājumi dividenžu kompānijām, salīdzinot, piemēram, ar Lietuvu. LTRK vērš uzmanību uz to, ka pašlaik apspriestajos projektos katrā no Baltijas valstīm ir iecerēts atšķirīgs modelis, un tos vieno tikai kopīga vēlme vairs neiekļaut šīs izmaksas PSO tarifā. Līdz ar to netiek ievērots EBGL 44. panta 1. punkta g) apakšpunktā minētais, kas paredz, ka norēķinu mehānismiem ir jāveicina konkurence starp tirgus dalībniekiem. Pretēji, tā tiek ietekmēta nevienlīdzīgi.

Vienlīdzīga attieksme starp elektroenerģijas ražošanu Baltijas valstīs nevar būt par pamatu nevienlīdzīgai attieksmei starp dažādiem lietotājiem elektroenerģijas sistēmā. Tāpēc LTRK ieskatā balansēšanas metodika ir jāpilnveido pēc principa – kas rada disbalansu, tas maksā. Vienlaikus LTRK lūdz vērtēt lēmuma projektā ietvertā regulējuma pamatotību, kā arī atbilstoši papildināt grozījumu projekta paskaidrojošā dokumenta III. nodaļas 3.punktā minēto izvērtējumu attiecībā uz lēmuma finansiālo ietekmi uz elektroenerģijas galalietotājiem Latvijā. Šobrīd tajā minētais norāda tikai, ka lēmuma ietekme uz enerģijas tirgus dalībniekiem precīzi būs novērtējama pēc tam, kad būs notikusi sinhronizācija un balansēšanas jaudas tirgus uzsācis darbību.

[3.] Tāpat LTRK norāda, ka grozījumu projekts neietver risinājumu attiecībā uz tajā iekļautās balansēšanas jaudas uzturēšanas izmaksu attiecināšanu iepriekš noslēgtiem un pēc grozījumu spēkā stāšanās joprojām spēkā esošiem elektroenerģijas fiksētās cenas līgumiem. Proti, šajos līgumos pielīgtā elektroenerģijas cena neiekļauj un nevarēja iekļaut projektā iekļauto BPS pienākumu segt pārvades sistēmas operatoram radušās balansēšanas jaudas uzturēšanas izmaksas. Tādējādi grozījumu projekts, radot papildus (neprognozējamās) izmaksas BPS, ir vērsts uz to, lai radītu BPS tiešus zaudējumus.

Neparedzot šiem līgumiem tiesiski noteiktu risinājumu, SPRK pārkāpj tiesiskās paļāvības principu, kas ir saistīts ar tiesiskās drošības principu un nodrošina tā pieprasīto stabilitāti, aizliedzot nekonsekventu valsts rīcību. Šā principa pamatā ir ideja, ka indivīds var paļauties uz to, ka valsts rīkojas tiesiski un konsekventi, savukārt valstij ir jāaizsargā tai dāvātā uzticēšanās. Ņemot vērā minēto, LTRK aicina SPRK rast risinājumu attiecībā uz elektroenerģijas fiksētās cenas līgumiem, kuri noslēgti līdz grozījumu pieņemšanas brīdim un kuru spēkā esamības termiņš ir ilgāks par brīdi, kad tiktu piemērota balansēšanas jaudas uzturēšanas maksa.

Ar cieņu
valdes priekšsēdētājs

Jānis Endziņš

DOKUMENTS IR PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU